Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Isidoro Mugerza San Martin

Mendaro, Gipuzkoa (1927)

Aurkibidea

Biografia

Zintak

MEN-013

- **Proiektua**: Mendaroko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Goikoetxea, Haritz
- **Data**: 2009-12-21
- **Iraupena**: 121 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Oruesagasti, Ainitze

Pasarteak

1. 'Txirristaka' bertsolaria

- **Erref**: MEN-013/003
- **Iraupena**: 0:04:30. **Hasi**: 00:02:25. **Bukatu**: 00:06:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Bertsolaritza

Laburpena:
Txirristaka bertsolaria txatar-saltzen aritzen zen, eta Isidororen aitak lurretarako gurdiarentzako kablea hari erosi omen zion. Txirristakak kantapaperak saltzen zituen han-hemen eta bertsolari ezaguna zen. Nahiz eta bertsolariak Mugerza abizena izan, ez daki senideak ziren. Txirristaka Ameriketara joan zeneko pasadizoa kontatzen du.

2. Goikoetxea edo "Ezkerrane" baserria

- **Erref**: MEN-013/005
- **Iraupena**: 0:00:35. **Hasi**: 00:08:30. **Bukatu**: 00:09:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua
- Baserria

Laburpena:
Baserriak Goikoetxea du izena, baina “Ezkerrane” izenez ere ezaguna da. “Ezkerrane” zergatik esaten dioten azaltzen du: Isidororen aitona ezkertiarra zen; behin jokoan egin zuen harri zulatzen eta han animoak ematerakoan "hori dek, hori dek ezkerra!" esaten hasi zitzaizkion. Handik aurrera baserriari "Ezkerrane" esaten diote.

3. Frankistek Santa Krutzetik buelta sartu

- **Erref**: MEN-013/007
- **Iraupena**: 0:01:34. **Hasi**: 00:09:42. **Bukatu**: 00:11:16
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:
Santa Krutzeko gurdibidetik frankisten zalditeria Mendaron nola sartu zen gogoratzen du. Nafarroatik Azkoitia aldera, handik Madariagara eta Madariagatik Mendarora sartu ziren. Isidorok 9 urte zituen orduan. Herritik gazte askok ihes egin zuten Bizkaia aldera, gerrara ez joatearren.

4. "Abuelo" hegazkina

- **Erref**: MEN-013/008
- **Iraupena**: 0:02:34. **Hasi**: 00:11:16. **Bukatu**: 00:13:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Nazionalisten erasoa nondik nora izan zen azaltzen du: hasi San Migeldik, Kalamua, Urko pasa Kanpazar aldera... Han, zazpi hilabetean geldituta eduki zituzten. Tiro-hotsak gogoratzen ditu. Tiro galduak ere iristen omen ziren noiz edo noiz baserri ingurura. Kortako sabaia lastoz beteta egoten zen eta han babesten ziren. Egunez, berriz, Mala aldera joaten ziren trenbide azpian babestera. "Abuelo" esaten zioten hegazkinari buruzko kontuak aipatzen ditu; gorrien hegazkina ei zen.

5. Irin-fabrikan kuartela

- **Erref**: MEN-013/009
- **Iraupena**: 0:02:08. **Hasi**: 00:13:50. **Bukatu**: 00:15:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Gerra garaian, soldaduek Mendaroko irin-fabrikan kuartela eduki zuten. Hamabost egun frontean eta beste hamabost egun kuartelean egiten zituzten. Zestoa, Errezil, Tolosa... inguruetako soldaduak egon ziren Mendaron.

6. Miliziano italiarrak

- **Erref**: MEN-013/010
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:15:58. **Bukatu**: 00:17:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Irin-fabrikako soldaduekin harreman ona zuten, baina gero etorri ziren miliziano italiarrak "txarrak" zirela dio. Baserrietatik oiloak laburtzen zituzten. Isidororen amonak erdaraz ondo jakin ez arren, oilo gazteak bakean laga eta zaharrak hartzeko esaten omen zien.

7. Karlistak

- **Erref**: MEN-013/012
- **Iraupena**: 0:03:21. **Hasi**: 00:18:35. **Bukatu**: 00:21:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Isidororen aita ez zegoen inongo alderditan afiliatuta, baina nazionalisten aldekoa zen. Abertzale asko zegoen Mendaron, baina karlistek indar handia zeukaten herrian. Aitarekin mezara joaten zen, gerrikoan eta abarketan ikurrina zituela. Meza ondorenean, batzokira joaten ziren hamaiketakoa egitera. Karlistak, berriz, tabernan egoten ziren. Karlistek herriko gazte bat hil zutela kontatzen du. Isidororen osaba-izeba batzuk Frantziara ihes egin zuten.

8. Aita Sarasketanean kaxagin

- **Erref**: MEN-013/014
- **Iraupena**: 0:02:22. **Hasi**: 00:22:13. **Bukatu**: 00:24:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurrea » 1931-1936: II. Errepublika
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:
Isidororen aitak hamar urte egin zituen Eibarko Bittor Sarasketa lantegian eskopetentzako kaxak egiten. Aitak berarekin lan egiten zuen Mendaroko karlista batekin zuen harremana ona kontatzen du.

9. Garia eta eskopetak entregatu behar

- **Erref**: MEN-013/015
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:24:35. **Bukatu**: 00:26:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Baserrian ez zuten goserik pasa. Baba, artoa, sagarra, tomatea... izaten zituzten. Garia entregatu egin behar izaten zuten. Bi eskopeta ere entregatu zituzten.

10. "Tertzerako" errazionamendua

- **Erref**: MEN-013/016
- **Iraupena**: 0:02:02. **Hasi**: 00:26:05. **Bukatu**: 00:28:07
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala

Laburpena:
Errazionamendua hiru mailatakoa izaten zen. Isidororen etxean baxuena eduki zuten. Arroza, garbantzua, azukrea, olioa, kafea.... errazionamenduan egoten ziren. Herrian izandako alkate karlista bati buruz hitz egiten du.

11. Gurdikada gari entregatu behar

- **Erref**: MEN-013/017
- **Iraupena**: 0:01:02. **Hasi**: 00:28:07. **Bukatu**: 00:29:09
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Ez zuten goserik pasatu. Baserrian nahiko ondo moldatzen ziren sasoian sasoiko fruituekin. Baserri txikia izanagatik ere, bildutako ia gari gehiena entregatu egin behar izaten zuten.

12. Soldadu egondako kintak

- **Erref**: MEN-013/019
- **Iraupena**: 0:01:33. **Hasi**: 00:30:30. **Bukatu**: 00:32:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Frontea zazpi hilabetean Kalamuan egon zenean, idiak zituztenek gurdiarekin joan behar izaten zuten hilotzak San Migelera eramatera. Isidororen baserrian astoa zeukaten, eta hilean bitan jeneroa altxatzera eramaten zuten. Soldadu egondako kintak aipatzen ditu.

13. Eguneroko jatekoak

- **Erref**: MEN-013/023
- **Iraupena**: 0:01:31. **Hasi**: 00:35:40. **Bukatu**: 00:37:11
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Egunero baba jaten zuten. Txerrikia ere jaten zuten. Porruak, azak, lekak, patatak... batzen zituzten. Sagarrak, madariak eta okaranak ere biltzen zituzten.

14. Lantegia erreta, etxetik hasi lanean

- **Erref**: MEN-013/025
- **Iraupena**: 0:00:54. **Hasi**: 00:37:30. **Bukatu**: 00:38:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Aitak Bittor Sarasketa lantegian, Eibarren, egiten zuen lan eskopetentzako kaxak egiten. Trenez bueltatzen zen Mendarora eguna Eibarren pasata. Gerra hasi zenean aitak lan egiten zuen lantegia apurtu egin zuten, beste askoren artean. Eibar eta Ermua aldetik kea ikusten omen zuten. Sarasketaren lantegia erre egin zutenez, Isidororen aitak etxean lantegi txiki bat prestatu eta bertan egiten zuen lan.

15. Aita bezala kaxagin

- **Erref**: MEN-013/026
- **Iraupena**: 0:01:18. **Hasi**: 00:38:24. **Bukatu**: 00:39:42
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:
14 urtera arte ikasi egin zuen, eta gero, aitarekin hasi zen lanean. Kaxak egitea baino gehiago gustatzen omen zitzaion arotz lanean aritzea, baina eskopetentzako kaxak egiten aritu da 45 urtean.

16. Ehiza kontuak

- **Erref**: MEN-013/028
- **Iraupena**: 0:02:08. **Hasi**: 00:39:58. **Bukatu**: 00:42:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza

Laburpena:
Eskopeta bazuen arren ez ziren asko ibiltzen ehizan. Urtea bi edo hiru irteera egiten zituzten. Erbi asko izaten omen zen lehen. Ehiza kontuak aipatzen ditu.

17. Motxaileak

- **Erref**: MEN-013/030
- **Iraupena**: 0:02:06. **Hasi**: 00:43:33. **Bukatu**: 00:45:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:
Motxaileen kontuak kontatzen ditu. Normalean, txaboletan egin ohi zuten lo. Isidorok bere txabolatik bidali zitueneko pasadizoa kontatzen du. Mendarori "motxaile herria" esaten diote.

18. Eskolako kontuak gogoan

- **Erref**: MEN-013/033
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 00:48:56. **Bukatu**: 00:50:36
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Lehen, maisu eta maistrak asko aldatzen zituzten. Denbora gutxi egiten zuten irakasle berdinarekin. Irakasleen izenak aipatzen ditu. Bere anaiek Don Zesareorekin ikasi zuten, eta maisu ona zela dio; ordurako Isidorok baserrian egin behar izaten zuen lan. Eskola nazionala non zegoen azaltzen du.

19. "Txalkorra"

- **Erref**: MEN-013/034
- **Iraupena**: 0:01:09. **Hasi**: 00:50:36. **Bukatu**: 00:51:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:
Jose Maria Linazasoro "Txalkorra"-ren hileta gogoratzen du. Egun hartan herrian automobil pila batu ei zen. Garai hartan, Mendaron ez ziren bi automobil baino.

20. "Txalkorra" eta irin-fabrika

- **Erref**: MEN-013/036
- **Iraupena**: 0:03:29. **Hasi**: 00:52:30. **Bukatu**: 00:55:59
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:
Jose Maria Linazasoro "Txalkorra"-ri buruzko kontuak aipatzen ditu. Tantorta baserrian morroi egondakoa, Mendaroko herriari asko lagundu ziola dio: Altzolan eta Mendaron zentralak jarri zituen, irin-fabrika sortu... Irin-fabrikako kamioiarekin ibiltzen ziren gidarien izenak aipatzen ditu.

21. "Kotxero"-koak eta "Txoferrane"-koak

- **Erref**: MEN-013/038
- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 00:56:30. **Bukatu**: 00:57:46
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Beste garraio batzuk
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Gaitzizenak

Laburpena:
Herrian ez ziren automobil asko. "Txalkorra"-k triboli izeneko ibilgailu bat zuen; zaldiari lotutako gurdi bat izaten zen. Gero, automobila ekarri zuen. Triboliaren gidariari "Kotxero" eta automobilarenari "Txoferra" esaten zioten. Gaur egun haien familiak izen horiekin ezagutzen dira.

22. Aitaren tribolia

- **Erref**: MEN-013/040
- **Iraupena**: 0:02:13. **Hasi**: 00:58:04. **Bukatu**: 01:00:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Beste garraio batzuk
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:
Txalkorraren triboliaz gain, baserrietan baziren gurdiak. Isidororen aitak bazuen bat; eskopetak partitzeko erabili ohi zuen.

23. Garai bateko tabernak

- **Erref**: MEN-013/042
- **Iraupena**: 0:04:43. **Hasi**: 01:01:45. **Bukatu**: 01:06:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:
Garai batean Mendaron zeuden tabernak aipatzen ditu. Olianean eta estankoan ere beti ezagutu ditu dendak. Herriko tabernari eta merkatarien izenak esaten ditu.

24. Ondarroako arrain-saltzaileak

- **Erref**: MEN-013/045
- **Iraupena**: 0:01:02. **Hasi**: 01:09:26. **Bukatu**: 01:10:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:
Arrain-saltzaileak Ondarroatik etortzen ziren. Buru gainean otarra hartuta joan omen ziren Mendarora. Arrain-saltzaileak trenez eta autobusez ibili ohi ziren.

25. Kaletxoko otargilea

- **Erref**: MEN-013/047

- **Iraupena**: 0:02:25. **Hasi**: 01:11:05. **Bukatu**: 01:13:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:
Kaletxoko otarregileari buruz hitz egiten du. Familia handia eta langile amorratuak zirela dio. Neguan egurra basotik ekartzen zuten, eta gero, egurra ez usteltzeko, putzuetan biltzen zuten. Otarrak, sehaskak, aulkiak... egiten zituzten.

26. Txapela

- **Erref**: MEN-013/052
- **Iraupena**: 0:00:36. **Hasi**: 01:19:21. **Bukatu**: 01:19:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Txapela askotan erabiltzen zuten. Isidorok mutil koskorretan txapela erabili ohi zuen.

27. Altzolako udatiarrak

- **Erref**: MEN-013/055
- **Iraupena**: 0:01:18. **Hasi**: 01:22:30. **Bukatu**: 01:23:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:

28. Arno aldeko basoetan artea

- **Erref**: MEN-013/063
- **Iraupena**: 0:03:49. **Hasi**: 01:34:44. **Bukatu**: 01:38:33
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

Laburpena:
Txondorra egiten behin ere ez du parte hartu. Arnoko tontorrak izendatzen ditu: Bostehun basoa, Santa Krutz basoa, Belaitz, Tranpa aldia, Miolar, Kanpazar... Ikatza egiteko artea erabiltzen.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-11-11

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**

Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com